

„Matka Courage i jej dzieci”

Sztuka ta — pióra Bertolda Brechta, niemieckiego poety, dramatopisarza, teoretyka sceny i znakomitego inscenizatora, artyści i buntownika — powstała w 1938 r., kiedy autor przewidywał wielką wojnę. Cały swój wysiłek twórczy Brecht skierowuje wtedy na niebezpieczeństwo groźby rzezi światowej, jako wyniku agresywnej polityki faszystów. Owe niepokoję i obawy znalazły odbicie w napisanym w ciągu jednego miesiąca największym utworze Brechta, w „Matce Courage i jej dzieciach”.

Kim jest Matka Courage?

Jest kobietą, która jechała przez ogień armatni z pięćdziesięcioma bochenkami spleśniałego chleba, aby nie stracić zapłaconej za nie sumy. „Był już najwyższy czas — stwierdza. — Wojna nie trwa wечно, musi się spieszyć”. Prawa wojny wykształcili w niej spryt, bezwzględność i cynizm. Twarde zmaganie z losem uczyniło ją odporną na ciosy, nauczyło przebiegłości, okrucieństwa, mądrości i tłumienia w sobie buntu, sprzeciwu, uczuciowych reakcji. Jest zimna, wyrachowana, interesowna w każdym pośunięciu. Sledząc jej proceder handlowy i stosunek do wojny, można sądzić, że jest zwykłą hieną, żerującą na nieszczęściu, drapieżnie bogaczącą się w sprzyjających okolicznościach.

Ale jest także matką, pragnącą uchronić swych bliskich przed niszczącą siłą wojny. Już na początku sceny piewszek jeden z werbowników mówi do niej: „Widzę, że chciałabyś być z wojny, ale siebie i swoich

chcesz trzymać od niej z daleka, co?...”

Kto chce mieć z wojny grosik
Musz jej też dać cosik...”

Konflikt między miłością do dzieci a umiłowaniem pieniądza najgłębiej charakteryzuje sprzeczności w postępowaniu Matki Courage. Pragnie ona wojny i obawia się jej skutków dla dzieci. Chce służyć armii i ocalić od niej synów. Wojna niszczy jej wszelkie nadzieje — zabiera synów i kaleką córkę.

W tej perspektywie doświadczeń Matka Courage jest postacią tragiczną, wywołującą współczucie. Zgodnie z intencją autora, Matka Courage przegrywa do końca. Żadne klęski nie nauczyły jej niczego, pozostaje markietanką, żyjącą z wojny i dla wojny. Kiedy w scenie końcowej decyduje się sama ciągnąć wóz, czyni to dlatego, że wierzy w wojnę. Będąc wytworem wojny, tym prawom pozostaje wierna.

Takie ustawienie postaci Matki Courage wstrząsa i przeraża. W zamiśle autora bowiem, nie Matka, lecz widz ma przejrzeć i zrozumieć historię. Więcej — ma się tej historii przeciwstawić. Na tym właśnie polega sztuka Brechta, że nie gubiąc z pola widzenia losu jednostkowego — Matki — poprzez konstrukcję jej dzieł zwraca się do tych, którzy z powodu wojny cierpią, a którzy dzięki świadomemu działaniu mogą się jej przeciwstawić.

„Matkę Courage i jej dzieci” obejrzymy 7.X., w poniedziałek, o godz. 20.20 w programie I. (kolor). Reżyseria: Lidia Zamkowska. Muzyka: Paul Dessau.

Obsada: L. Zamkowska (songi śpiewa Joanna Rawik), A. Polony, A. Mrowiec, M. Lewandowski, G. Barszczewska, L. Herdegen, J. Matyjaszkiewicz oraz S. Brudny, T. Władarski, E. Buczański, W. Ziętarski, K. Misiurkiewicz i wielu innych.

STAM

BERTOLD BRECHT (1898—1956) — niemiecki dramatopisarz, poeta, teoretyk teatru, reżyser. W latach 1933—48 przebywał na emigracji. W twórczości swej realizował konsekwentnie zadania sztuki zaangażowanej; antymieszczański buntownik w pierwszych latach twórczości, przeobraził się następnie w sojusznika klasy robotniczej i wyzyskiwanego chłopstwa. Do repertuaru światowego weszły m. in. sztuki: „Człowiek jak człowiek”, „Opera za trzy grosze”, „Karabiny pani Carran”, „Strach i nędza III Rzeszy”, „Matka Courage i jej dzieci”, „Dobry człowiek z Seczuanu”, „Pan Puntilla i jego sluga Matti”, „Kariera Artura Ui” i „Kaukaskie kredowe koło”; w dramacie szukał podkreślenia wyrazu przez muzykę (tzw. songi brechtowskie, komentujące akcję).

W 1954 roku zdobył międzynarodową Leninowską Nagrodę Pokoju. Był wielkim przyjacielem Polaków.